

LATVIJAS UNIVERSITĀTES ATVĒRTĀS ZINĀTNES POLITIKA

Šim dokumentam grozījumu nav

I. Vispārīgā informācija

1. Latvijas Universitātes (turpmāk – LU) Atvērtās zinātnes politikas (turpmāk – Politika) mērķis ir noteikt pamatprincipus, atbilstoši kuriem LU nodrošina plašu publisku piekļuvi pētniecības rezultātiem, veicina sabiedrības iesaisti pētniecības procesos, stiprina izpratni par atvērtās zinātnes principiem un veicina LU iekļaušanos Eiropas un pasaules zinātnes ekosistēmās un resursos (Eiropas atvērtās zinātnes mākonī (EOSC), Eiropas pētniecības infrastruktūras stratēģiskā foruma (ESFRI) pētniecības infrastruktūrās u.c.).
2. Politika izstrādāta pamatojoties uz LU Satversmē un LU Stratēģijā 2021.–2027. gadam noteikto LU misiju, vīziju un vērtībām, kā arī “Latvijas atvērtās zinātnes stratēģiju 2021.–2027. gadam”¹, Latvijas Republikas normatīvo regulējumu un politikas plānošanas dokumentiem²³⁴, Eiropas Savienības izvirzītajām prasībām⁵ un Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO)⁶ un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD)⁷ rekomendācijām.
3. Atvērtība ir viena no LU Stratēģijā 2021.–2027. gadam noteiktajām LU pamatvērtībām, saskaņā ar kuru LU atbalsta ilgtspējīgas inovācijas, veicina sadarbību un attīsta jaunas pieejas, kuru mērķis ir stiprināt LU zinātniskā darba izcilību, zinātnē balstītu attīstību un zinātnes sociālo ietekmi. Atbilstoši šai pamatvērtībai LU atbalsta atvērtās zinātnes pieejas nostiprināšanu LU darbībā.

¹ Latvijas atvērtās zinātnes stratēģija 2021. – 2027. gadam. <https://www.izm.gov.lv/lv/media/17069/download>

² Zinātniskās darbības likums. <https://likumi.lv/ta/id/107337-zinatniskas-darbibas-likums>

³ Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2021. - 2027. gadam. <https://likumi.lv/ta/id/322468-par-zinatnes-tehnologijas-attistibas-un-inovacijas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>

⁴ Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam. <https://likumi.lv/ta/id/324715-par-digitalas-transformacijas-pamatnostadnem-20212027-gadam>

⁵ Open science in Horizon Europe. https://rea.ec.europa.eu/open-science_en

⁶ UNESCO Recommendation on Open Science. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379949>

⁷ Recommendation of the Council concerning Access to Research Data from Public Funding. <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0347>

4. Atvērtās zinātnes pieeja uzlabo zinātnes kvalitāti un integritāti, stimulē sadarbību, sabiedrības iesaisti, zināšanu pārnesi un inovācijas, un paplašina pētniecības rezultātu pieejamību un atkārtotas izmantošanas iespējas. Vienlaikus atvērtās zinātnes pieeja tiek īstenota, respektējot akadēmisko brīvību, godīgumu un ētiku, kā arī intelektuālā īpašuma tiesības, personas datu aizsardzību un komerciālās informācijas aizsardzību.

II.Pamatprincipi

5. Publiski finansēto LU pētījumu rezultātiem – publikācijām, datiem un programmatūrai – kopā ar to metadatiem¹ un dokumentāciju ir jābūt publiski pieejamiem, publicējot tos ar:
 - 5.1. pastāvīgu identifikatoru¹;
 - 5.2. atbilstošu atvērto licenci¹, kas ļauj tos brīvi izmantot jebkādā veidā, kas nav pretrunā ar normatīvo regulējumu;
 - 5.3. atbilstoši FAIR¹ principiem (tiem jābūt atrodamiem, pieejamiem, savietojamiem un atkārtoti izmantojamiem);
 - 5.4. ievērojot vadmotīvu “atvērts, cik iespējams, slēgts, cik nepieciešams” (*as open as possible, as closed as necessary*).
6. Politika tiek īstenota šādos virzienos:
 - 6.1. atvērtā piekļuve¹ zinātniskajām publikācijām;
 - 6.2. atvērtā piekļuve pētniecības datiem;
 - 6.3. pētniecības procesā radītā atvērtā koda programmatūra;
 - 6.4. sabiedriskā zinātne¹.
7. Politika ir saistoša visām LU iestādēm un LU Administrācijas struktūrvienībām, kuru pamatdarbība saistīta ar pētnieciskā darba īstenošanu un atbalstu.
8. Politika ir saistoša visos gadījumos, kad pētniecība tiek īstenota par publiskiem līdzekļiem. Gadījumos, kad pētījuma finansētājs ir noteicis atšķirīgas prasības rezultātu pieejamībai, finansētāja izvirzītie nosacījumi prevalē pār šo Politiku. Gadījumos, kad pētniecību finansē privātpersona, Politikas piemērošanu nosaka, vienojoties ar pētījuma finansētāju.

III.Politikas īstenošana

9. LU veido iekšējo zinātniskā darba motivācijas un atbalsta sistēmu, kas stimulē atvērtās zinātnes pieejas izmantošanu un sniedz atbalstu atvērtās zinātnes pieejas plašākai piemērošanai Latvijas zinātnes politikas veidošanā un īstenošanā.

10. LU sadarbībā ar partneriem veido atvērtās zinātnes infrastruktūru, kas nodrošina Politikas īstenošanu un garantē pētniecības rezultātu ilgtermiņa saglabāšanu un pieejamību, tostarp starptautiskajos zinātniskās informācijas resursos uztur:
 - 10.1. pētniecisko publikāciju institucionālo repozitoriju¹;
 - 10.2. pētniecības datu repozitoriju;
 - 10.3. platformu zinātnisko žurnālu sagatavošanai un publicēšanai brīvpieejā.
11. LU aicina pētniekus zinātnisko publikāciju, pētniecības datu un atvērtā koda programmatūras publiskošanai primāri izmantot LU uzturēto atvērtās zinātnes infrastruktūru, ja vien citi repozitoriji nav atbilstošāki konkrētās nozares, pētījuma vai pētniecības rezultātu veida specifikai.
12. LU sniedz pētniekiem nepieciešamo atbalstu atvērtās zinātnes principu praktiskai piemērošanai pētniecības darbā, tostarp izstrādā vadlīnijas, organizē profesionālās pilnveides pasākumus, sniedz konsultācijas un praktiskus atbalsta pakalpojumus.
13. LU izstrādā publicēšanās, datu un atvērtā koda pārvaldības noteikumus, sabiedriskās zinātnes vadlīnijas, kā arī ievēro politikā noteiktos mērķus un principus citu ar atvērto zinātne saistīto virzienu regulēšanai.
14. LU regulāri izvērtē Politikas īstenošanas progresu un atbilstoši izvērtēšanas rezultātiem pārskata Politiku un tās ieviešanas plānu.
15. Par Politikas īstenošanu ir atbildīgs Zinātnes departaments, sadarbojoties ar citām LU iestādēm.